

**Ipari parkok fejlődési lehetőségei:
regionális gazdaságfejlesztés,
innovációs folyamatok és klaszterek**

Szerkesztette:

Buzás Norbert és Lengyel Imre

JATEPress, Szeged

2002

Szerkesztette:

Buzás Norbert
Lengyel Imre

Az egyes fejezetek szerzői:

Dr. **Barta Györgyi** intézetigazgató, kandidátus
MTA RKK Közép- és Észak Magyarországi Tudományos Intézet, Budapest

Dr. **Buzás Norbert** egyetemi docens, kandidátus
SZTE GTK Regionális és Alkalmazott Gazdaságtani Tanszék, Szeged

Deák Szabolcs egyetemi tanársegéd, PhD-hallgató
SZTE GTK Regionális és Alkalmazott Gazdaságtani Tanszék, Szeged

Imreh Szabolcs egyetemi tanársegéd, PhD-hallgató
SZTE GTK Regionális és Alkalmazott Gazdaságtani Tanszék, Szeged

Kosztopulosz Andreász egyetemi tanársegéd, PhD-hallgató
SZTE GTK Pénzügytani Tanszék, Szeged

Dr. **Lengyel Imre** tud. dékánhelyettes, tanszékvezető egyetemi docens, kandidátus
SZTE GTK Regionális és Alkalmazott Gazdaságtani Tanszék, Szeged

Dr. **Nikodémus Antal** főosztályvezető, kandidátus
GKM Technológia-politikai Főosztály

Dr. **Rechnitzer János** egyetemi tanár, intézetigazgató, az MTA doktora
MTA RKK Nyugat-Magyarországi Tudományos Intézet, Győr

© SZTE Gazdaságtudományi kar, Szeged.

ISBN

Tartalom

Bevezető	5
1. Az ipari parkok szerepe a kormány befektetés-politikájában <i>(Nikodémus Antal)</i>	7
1.1. A hazai ipari parkok öt éves története dióhéjban	7
1.2. Az ipari parkok rendszerének strukturális sajátosságai	8
1.3. Az ipari parkok iránti kereslet fontosabb jellemzői	16
1.4. Főbb kormányzati fejlesztési feladatok	18
2. A regionális gazdaság- és vállalkozásfejlesztés alapvető szempontjai <i>(Lengyel Imre)</i>	24
2.1. A földrajzi koncentrációból eredő előnyök és a helyi fejlesztések célja	24
2.2. A vállalkozások komplex lokális intézményi környezete	30
2.3. Az iparági körzetek típusai és fejlesztésük eszközei	35
2.4. A KKV-k regionális támogatásának általános szempontjai	41
2.5. A regionális gazdaságfejlesztési stratégiák lépései	45
3. Az ipari park fogalomköre és kategóriái <i>(Lengyel Imre – Imreh Szabolcs – Kosztopulosz Andreász)</i>	55
3.1. A parkok különböző típusai	55
3.2. Az üzleti inkubáció létesítményei	61
3.3. Az ipari parkok fogalmi háttere Magyarországon	67
4. Az ipari park, mint a regionális politika eszköze <i>(Rechnitzer János)</i>	77
4.1. Átalakuló ipari funkciók	77
4.2. Az ipari park funkció területi dimenzióban	79
4.3. Ipari parkok a magyar területfejlesztésben	82
4.4. Esettanulmány egy ipari, majd innovációs park területfejlesztő hatásairól	85
5. Technológiatranszfer-szervezetek és szerepük az innovációs eredmények terjedésében <i>(Buzás Norbert)</i>	93
5.1. A vállalkozások innovációs stratégiája	93
5.2. A nemzeti innovációs rendszer (NIR)	96
5.3. A technológiatranszfer nemzetközi intézményrendszere	97

6. Tudományos parkok a kollektív tanulás kialakulásában	109
<i>(Barta Györgyi)</i>	
6.1. A tudományos park/technológiai park fogalomkör	109
6.2. A Sophia-Antipolis sikertörténete	114
6.3. A budapesti Infopark	117
7. Klaszter: a helyi gazdaságfejlesztés egyik sikeres eszköze	125
<i>(Lengyel Imre – Deák Szabolcs)</i>	
7.1. Új gazdasági tér kialakulása	126
7.2. A klaszter fogalma	128
7.3. Az iparági verseny lokális forrásai	134
7.4. A klaszterek hatása a vállalati versenyelőnyökre	139
7.5. A klaszter-alapú gazdaságfejlesztés	144
8. A kis- és középvállalkozások regionális hálózatai	154
<i>(Imreh Szabolcs – Lengyel Imre)</i>	
8.1. A vállalati hálózatok kialakulása	154
8.2. A KKV-hálózatok főbb típusai	157
8.3. Vállalati innovációs hálózatok	162
8.4. Vállalati hálózatok és klaszterek	164
8.5. A hálózatfejlesztés nemzetközi tapasztalatai	166
9. A hazai ipari parkok és a betelepült vállalkozások jellemzői	175
<i>(empirikus felmérés)</i>	
<i>(Deák Szabolcs)</i>	
9.1. A vizsgált ipari parkok és vállalkozások főbb jellemzői	177
9.2. A vizsgált parkok fejlettsége	178
9.3. A vállalkozások véleménye a parkról és szolgáltatásairól	185
9.4. A parkok és a betelepült vállalkozások fejlődési lehetőségei	189
10. A hazai ipari parkok helyzetéről és továbbfejlesztésük lehetőségeiről	201
<i>(Buzás Norbert – Lengyel Imre)</i>	
10.1. Nemzetközi trendek és tapasztalatok	201
10.2. Az ipari parkok tízéves fejlesztési programjáról	205
10.3. Az „integrátor ipari park”	208

Bevezető

Hazánkban mára ugyan megszilárdult az ipari parkok rendszere és a hazai ipari termelés jelentős hányadát adják a parkokban működő vállalkozások, azonban az ipari park program továbbfejlesztésére még számos lehetőség kínálkozik. Ahhoz, hogy ezek a fejlesztési elképzelések illeszkedjenek a tudástársadalom kihívásaihoz és a parkok valóban képesek legyenek az őket körülvevő gazdasági környezet élénkítésére, meg kell vizsgálni, hogy a parki iparúzés tekintetében a miénknél nagyobb hagyományokkal rendelkező társadalmakban milyen eszközökkel próbálták ösztönözni ezt a folyamatot, s ezek részben vagy egészben hogyan alkalmazhatók a mi gazdasági viszonyaink mellett.

Az ipari parkok új fejlődési pályára állításával kapcsolatos tudományos kutatásokra a Gazdasági Minisztériumtól a SZTE Regionális és Alkalmazott Gazdasági Tanszéke 2001-ben nyert el egy megbízást. A kutatás során áttekintettük az ipari parkok jelenlegi helyzetét és választ kerestünk arra, hogy a nemzetközi gyakorlatban létező intézmények meghonosításának van-e realitása, illetve a mára szinte átláthatatlanná vált „parkerdő” tekintetében melyek lehetnek azok a szervező elvek, amelyek mentén a továbbfejlesztési javaslatok megfogalmazhatók. Ez a kötet ennek a kutatásnak az eredményeire épülő közleményeket tartalmaz, amelyeket a jelenlegi kormányzati politika rövid ismertetésével is kiegészítettünk.

Az ipari parkok fejlesztése lényegében a vállalkozásfejlesztésre és a regionális/lokális gazdaságfejlesztésre vezethető vissza, ezért a kötet a helyi gazdaság- és vállalkozásfejlesztés témakörével foglalkozó kutatások olyan alapvető eredményeit ismerteti, amelyek az ipari parkok továbbfejlesztéséhez nagyon fontos, hasznosítható és továbbgondolandó szempontokat vetnek fel. Külön tanulmány foglalkozik azzal, hogyan a hazai területfejlesztésben a park, mint eszköz hogyan funkcionálhat.

A kutatás során a vonatkozó szakirodalom és a nemzetközi tapasztalatok széles körű feldolgozásával a szövevényes fogalomrendszert is áttekintettük, és bemutatjuk az egyes parktípusok legfontosabb jellemzőit, valamint néhány lehetséges kategorizálást is. Napjainkban az inkubáció az a fogalom, amelyik összefogja a helyi gazdaság- és vállalkozásfejlesztés azon eszközeit, amelyeket az EU tagállamaiban széles körben eredményesen hasznosítanak.

Az ipari parkok és lokális környezetük adottságai nagyon eltérőek lehetnek, így nem kis hányaduk hosszú távon is inkább egyfajta integrátori szerep betöltésére, azaz hasonló kulturális és üzleti mintával rendelkező és kapcsolódó tevékenységet folytató vállalkozások összefogására alkalmas. A lokális jelentőségű parkok hosszú távú szerepének meghatározásához az olasz példák („Harmadik Itália” iparági körzetei), valamint a vállalati hálózatosodás nyújthat háttérrel.

Napjainkra a gazdaság- és vállalkozásfejlesztési programok egyik leggyakoribb kifejezésévé vált a „klaszter”. A lokális klaszterekről szóló fejezetben arra keresünk választ, hogy a klaszterek támogatásának eszközei hogyan adaptálhatók az ipari

parkok fejlesztéséhez, illetve hogyan válhat a klaszter-támogatáson keresztül egy ipari park a helyi gazdaságfejlesztés „magjává”.

Az ipari parkokat ma már egyre gyakrabban veszik körül olyan intézmények, melyek a tudás- és technológiaátadás révén segítik a parkok beágyazódását az őket körülvevő környezetbe, azaz érdemben hozzájárulnak a parkba települt vállalkozások versenyelőnyeinek kialakításához, így különösen fontosnak tűnik megvizsgálni ezen intézmények szerepét az új ipari terek létrehozásában és fejlődésében. Erre vállalkoznak a technológia transzfer szervezeteket, illetve a tudományos parkokat bemutató fejezetek.

Az elméleti tanulmányokat esetpéldák és egy empirikus felmérés egészíti ki. A felmérés során interjúkat készítettünk elismert hazai szakértőkkel és 27 ipari park vezetőjével. Ezen felül a felkeresett parkokban 82 vállalkozásnál kérdőívezést is folytattunk. A kötet utolsó fejezetében összefoglaltuk részletes javaslatainkat a hazai ipari park mozgalom jövőjét illetően, egyaránt beépítve a nemzetközi tapasztalatokat és a hazai felmérés eredményeit. A tudományos kutatás során főleg távlati és stratégiai kérdésekre kerestünk választ, ezért nyilván a parkok működésének napi operatív problémáira nem térünk ki.

Ezúton is köszönetet mondunk a kutatásban közreműködőknek, az interjúkat adó, valamint a kérdőíveket kitöltő szakértőknek. Örülünk, hogy bevonhattuk ebbe a kutatásba a „vállalkozásfejlesztési szakirányú” közgazdász egyetemi hallgatóinkat, akik a gyakorlatban is megtapasztalhatták, hogy az egyes tárgyak (regionális gazdaságfejlesztés, vállalkozásfejlesztés, innováció-menedzsment stb.) tanulása során megismert fogalmak (klaszter, inkubáció stb.) mit jelentenek a hazai gyakorlatban.

Szeged, 2002. október

a szerkesztők